

Tanító alapképzési szak

Magyar nyelv és irodalom műveltségi terület záróvizsga-tételsor

- Segédanyag a záróvizsgára történő felkészüléshez -

2023/2024. tanév

1. Az 5–6. évfolyam kisepikái műfajai: mesék, mondák, mítoszok, legendák

A) Elméleti kifejtés

- Népmese, mese, motívum, monda, rege, mítosz, valamint a témakörhöz választott szövegek elemzéséhez kapcsolódó fogalmak
- A reflektáló olvasás képességének megalapozása. A korosztály irodalmi nevelésében alkalmazható szövegmegközelítési eljárások az olvasói válasz inspirációjának és a kreatív befogadás lehetősége megteremtésének szem előtt tartásával (RWCT, drámapedagógia, kreatív-reaktív szövegbefogadás)
- Különböző korokban keletkezett, különböző műfajú szövegek tematikus rokonságának, problémafelvetéseinek összevetése

B) Képzési és gyakorlati portfólió vonatkozó elemei

A kisepikái műfajok helye és szerepe az iskolai oktatásban és a tantervi dokumentumokban

Javasolt szakirodalom:

- Duzmathné Tancz Tünde: A népmese, mint neveléstörténeti forrás. <http://mek.niif.hu/01800/01887/html/ezersz06.htm>
- Csájiné Knézics Anikó – Szilvásiné Turzó Ágnes 2008: Drámapedagógiai gyakorlatok az anyanyelvi órákon, <http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=55>
- Irodalom 5. https://www.tankonyvkatalogus.hu/pdf/OH-MIR05TA_teljes.pdf
- Irodalom 6. https://www.tankonyvkatalogus.hu/pdf/FI-501020601_1_teljes.pdf
- NAT 2020 / magyar irodalom, <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200110.kor>
- Kerettantervi ajánlás, https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat

2. Próza nagyepika; kötelező olvasmányok feldolgozása: Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk; Gárdonyi Géza: Egri csillagok

A) Elméleti kifejtés

- Az epikai mű szerkezete
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása
- Fogalmak: történelmi regény, elbeszélő, időszerkezet, több szálon futó cselekmény, jellemek
- A korosztály olvasóvá nevelése a személyiségfejlesztés lehetőségeinek kiaknázásával, a drámajáték és más modern szövegfeldolgozó eljárások alkalmazásával, a könyv- és könyvtárhasználati képességek megalapozásával, (tovább)fejlesztésével és e kompetenciák működtetésével
- Műveltségközvetítés, kompetencia- és személyiségfejlesztés, morális és érzelmi nevelés az irodalomórán

B) Képzési és gyakorlati portfólió vonatkozó elemei

A „kötelező olvasmányok” helye és szerepe az olvasóvá nevelésben, az iskolai oktatásban és a tantervi dokumentumokban

Javasolt szakirodalom:

- H. Molnár Emese: Kooperatív módszerek a gyakorlatban, https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf
- Dobozi Eszter: Kísérlet a vég elhalasztására - Irodalomolvasás és kreatív írás a magyarórán, http://epa.oszk.hu/00000/00011/00070/pdf/iskolakultura_EPA00011_2003_04_073-088.pdf
- Az esztétikai és pszichológiai szemlélet érvényesítése az irodalmi alkotások elemzésében szempontok a Pál utcai fiúk és az Egri csillagok feldolgozásához az V. és a VI. osztályban http://acta.bibl.u-szeged.hu/26043/1/modszertani_008_005_296-300.pdf
- NAT 2020 / magyar irodalom, <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200110.kor>
- Kerettantervi ajánlás, https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat

3. Elbeszélő költemények az 5–6. évfolyamon; Petőfi Sándor: János vitéz; Arany János: Toldi

A) Elméleti kifejtés

- Az elbeszélő költemény műfaji jellemzőinek felismerése, értelmezése
- Az alkotások néhány stíluselemének megfigyelése
- Fogalmak: verses epika, elbeszélő költemény
- A művek erkölcsi kérdésfeltevései
- Képességfejlesztő és élményközpontú irodalomtanítás, kooperatív módszerek az irodalomórán
- Drámapedagógia a nevelésben-oktatásban, illetve az irodalomtanításban

B) Képzési és gyakorlati portfólió vonatkozó elemei

Az élményközpontú pedagógia helye és szerepe az irodalmi nevelésben, az iskolai oktatásban és a tantervi dokumentumokban

Javasolt szakirodalom:

- Kaposi László (szerk.) (2005): A dráma tanítása segédlet az 1–4. évfolyamon tanítók számára. Kerekasztal Színházi Nevelési Központ, Szada, 5–24.
- Lannert Keresztély István (2020): Bevezetés a drámapedagógiába – Elmélet és gyakorlat. L'Harmattan, Budapest
- Fűzfa Balázs: Az élményközpontú irodalomtanítás néhány lehetősége, <https://mek.oszk.hu/16400/16457/16457.pdf>
- Petrik Lászlóné (2000): Toldi György – Toldi Miklós – drámaóra-tervezet. Drámapedagógiai Magazin, 30–31.
- NAT 2020 / magyar irodalom <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200110.kor>
- Kerettantervi ajánlás https://www.oktatas.hu/koznevelés/kerettantervek/2020_nat

4. Család, otthon, nemzet az 5–6. évfolyamon tanított lírai művekben

A) Elméleti kifejtés:

- A családi és baráti kapcsolatok sokféleségének megismerése irodalmi szövegek által
- Fogalmak: hagyomány, nemzeti hagyomány, nemzeti kultúra, hazaszeretet, dal, életkép, idill, lírai én, táj- és útleírás
- Szépirodalom és szakirodalom elemzése, élményszerű befogadása, műértelmező és műélvező kompetenciák fejlesztése (műfaj, feldolgozási mód, típus stb.)
- Az irodalom és más művészetek kapcsolata, az irodalmi nevelés komplexitása; szintézisreemtő lehetőségek az irodalomtanításban, a műveltségelemek integrációjának megteremtése (ábrák, illusztrációk, képek)
- A tájhoz, környezethez fűződő érzéseket, gondolatokat kifejező szövegek megértése, összehasonlítása

B) Képzési és gyakorlati portfólió vonatkozó elemei

Lírai alkotások helye és szerepe az érzelmi nevelésben, az iskolai oktatásban és a tantervi dokumentumokban

Javasolt szakirodalom:

- Tomcsányiné Lucz Szilvia: Élményszerű versértelmezés, http://refpedi.hu/sites/default/files/hir_kepek/Tomcs%C3%A1nyin%C3%A9%20Lucz%20Szilvia_%C3%89lm%C3%A9ny-szer%C5%B1%20vers%C3%A9rtelmez%C3%A9s.pdf
- Bognár Tas (2001): A magyar gyermekvers. NTK, Budapest.
- Szathmári István (2011): Hogyan elemezzünk verset? Tinta Könyvkiadó, Budapest.
- NAT 2020 / magyar irodalom <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200110.kor>
- Kerettantervi ajánlás https://www.oktatas.hu/koznevelés/kerettantervek/2020_nat

5. Hangtan. A magyar beszédhangok és tulajdonságai

A) Elméleti kifejtés

- A beszédszervek és működésük
- A beszédhangok csoportosítása – magánhangzók és mássalhangzók
- A hangok egymásra hatása a beszédben
- A beszédhangok funkciója. A hangzás szerepe a költészetben
- A szótag fogalma. Mondatfonetikai eszközök
- Beszédtechnika, hangsúlyozás

B) Képzési és gyakorlati portfólió vonatkozó elemei

A hangtani ismeretek helye és szerepe a beszédfejlesztésben, az iskolai oktatásban és a tantervi dokumentumokban

Javasolt szakirodalom:

- Adamikné Jászó Anna (2004): A magyar nyelv könyve, Trezor Kiadó, Budapest, 73–134.
- Kenesei István (szerk.) (2012): A nyelv és a nyelvek, Hangok, Budapest, Akadémiai Kiadó, 87–106.
- Bóna Judit (szerk.) (2016): Fonetikai olvasókönyv. ELTE Fonetikai Tanszék, Budapest, <http://fonetikaitanszek.elte.hu/wp-content/uploads/2017/11/OlvasokonyvTeljes.pdf>
- NAT 2020 / magyar irodalom <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200110.kor>
- Kerettantervi ajánlás https://www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2020_nat

6. Szófajok és szóelemek

A) Elméleti kifejtés

- A nyelvi egységek szinteződése
- Alaktani fogalmak – a toldalékok típusai: képző, jel, rag
- A szófaji felosztás szempontjai
- Szófaji rendszerünk: alapszófajok, viszonyszók, mondatszók
- A grammatika tanításának módszertani elvei

B) Képzési és gyakorlati portfólió vonatkozó elemei

A szófajtani ismeretek helye és szerepe a szövegértésben, az iskolai oktatásban és a tantervi dokumentumokban

Javasolt szakirodalom:

- Keszler Borbála (szerk.) (2017): Magyar grammatika, Műszaki Könyvkiadó, Piliscsév.
- Keszler Borbála – Lengyel Klára (2019): Kis magyar grammatika. Akadémiai Kiadó Budapest.
- Kugler Nóra (2015): Gyakorlatok a magyar nyelvtan funkcionális szemléletű tanításához. ELTE, Budapest. http://metodika.btk.elte.hu/file/TAMOP_BTK_BMT_12.pdf
- Molnár Csikós László: Miért van szükség a magyar nyelvtan tanítására?
http://www.vmtt.org.rs/mtn2012/198_207_Molnar_Csikos_A.pdf
- NAT 2020 / magyar irodalom <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200110.kor>
- Kerettantervi ajánlás https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat

7. A magyar helyesírás rendszere

A) Elméleti kifejtés

- A magyar helyesírás jellemzői; a helyesírási szabályzat felépítése
- Az 5–6. évfolyamon tárgyalt fontosabb témakörök: a hangjelölés; a tulajdonnevek helyesírása (az elválasztás; számok, keltezés)
- A helyesírást szabályozó dokumentumok
- A helyesírás-tanítás módszertani elvei
- A helyesírási készség fejlesztésének módszerei, gyakorlattípusai

B) Képzési és gyakorlati portfólió vonatkozó elemei

A helyesírási ismeretek helye és szerepe az anyanyelvi nevelésben, az iskolai oktatásban és a tantervi dokumentumokban

Javasolt szakirodalom:

- AkH¹² = A magyar helyesírás szabályai (2015). 12. kiadás. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Antalné Szabó Ágnes (2008): A helyesírási kultúra fejlesztésének régi-új technikái, Anyanyelv-pedagógia, <http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=109>
- Siptár Péter – Keszler Borbála – Tóth Etelka (2016): Kis magyar helyesírás. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- NAT 2020 / magyar irodalom <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200110.kor>
- Kerettantervi ajánlás https://www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2020_nat

8. A stilisztika elmélete és gyakorlata

A) Elméleti kifejtés

- A stílus fogalma
- Stíluselem, stílusérték, stílusárnyalat
- Stílusrétegek: írott és beszélt nyelvi stílusok (tudományos, publicisztikai vagy sajtónyelvi, hivatalos, szépirodalmi vagy művészi, levélstílus – írott-beszélt nyelv; társalgási stílus, szónoki, előadói stílus)

B) Képzési és gyakorlati portfólió vonatkozó elemei

A stilisztikai ismeretek helye és szerepe a műelemzésben, az iskolai oktatásban és a tantervi dokumentumokban

Javasolt szakirodalom:

- Szathmári István (2004): Stilisztikai lexikon. Tinta Könyvkiadó, Budapest.
- Szikszainé Nagy Irma (2011): Stíluselemzés, stílusértékelés, stílusművelés, Stilisztikai gyakorlókönyv, Dupress, Debrecen.
- Tátrai Szilárd – Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.) (2012): A stílus szociokulturális tényezői, ELTE, Budapest.
- NAT 2020 / magyar irodalom <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200110.kor>
- Kerettantervi ajánlás https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat

9. A képszerűség elemei és stíluseszközei

A) Elméleti kifejtés

- A képszerűség jelentősége, a szóképek feladata és fajtái
- Képszerű beszéd (hasonlat)
- Hasonlóságon alapuló szóképek (metafora, megszemélyesítés, allegória)
- Alakzatok és retorika. A mondaton túlmutató stilisztikai jelenségek
- Szépirodalmi példák alakzatokra (pl.: ismétlés, párhuzam, gondolatritmus, refrén)

B) Képzési és gyakorlati portfólió vonatkozó elemei

A szóképek és az alakzatok helye és szerepe a műelemzésben, az iskolai oktatásban és a tantervi dokumentumokban

Javasolt szakirodalom:

- Szathmári István (2013): Hogyan elemezzünk verset? Tinta Könyvkiadó, Budapest.
- Szathmári István (2004): Stilisztikai lexikon. Tinta Könyvkiadó, Budapest.
- Szikszainé Nagy Irma (2007): Magyar stilisztika. Osiris, Budapest, https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/163196/t_dekdb_bib-DEK00668982.pdf?sequence=3
- Adamikné Jászó Anna (2019): Stilisztikai kisszótár. Szóképek, alakzatok és egyéb stíluseszközök szótára, Interkulturális Kutatások Kft., Budapest.
- NAT 2020 / magyar irodalom <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200110.kor>
- Kerettantervi ajánlás https://www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2020_nat

10. Poétika. Poézis és esztétikum

A) Elméleti kifejtés

- Műnemek és műfajok az irodalomban. Az irodalmi mű felépítése
- Népköltészet és műköltészet
- Vers és nyelv. Verstan. Versrendszerek
- A magyar időmértékes és az ütemhangsúlyos verselés
- Versforma és költői tartalom

B) Képzési és gyakorlati portfólió vonatkozó elemei

A verstani ismeretek helye és szerepe a műelemzésben, az iskolai oktatásban és a tantervi dokumentumokban

Javasolt szakirodalom:

- Grüll – Korsós – Turgonyi – Valaczka (1995): Líra, dráma, epika. NTK, Budapest.
- Mózes Huba (2000): Köttött formájú költemények antológiája, Balassi Kiadó, Budapest.
- Kecskés András – Szilágyi Péter – Szuromi Lajos (1984): Kis magyar verstan, Országos Pedagógiai Intézet, Budapest.
- Szepes Erika (1996): A mai magyar vers, Intera-Tevan, Budapest – Békéscsaba.
- NAT 2020 / magyar irodalom, <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200110.kor>
- Kerettantervi ajánlás, https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat